



Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont

Pécs

Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont. Pécs

7622 – Pécs, volt Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Sportpálya. Hrsz.: 40712 (PEAC pálya)

1. 2010 (Pályázatkirás)

Pécs a 2010-es **Európa Kulturális Fővárosa** pályázatához kapcsolódóan egy új, integrált közművelődési, oktatási, információs és kulturális szolgáltatásokat biztosító intézményt kíván létrehozni, amely majdan elősegítheti a város, Baranya megye és a Dél-Dunántúli régió társadalmi-gazdasági felzárkózását Európához. Pécs nagyütemű fejlesztéséhez számos (építészeti) kulcsprojektet jelöltek ki, melyek megvalósulását a kulturális fővárosi cím elnyerése indokolja és egyben támogatja is. A megvalósítandó Regionális Könyvtár és Tudásközpont a már meglévő, rendkívül sokszínű helyi kulturális életbe illeszkedik majd bele, egyúttal fontos pólusává is válik. Alkalmassá lesz arra, hogy a lakosság eddigénél szélesebb körét „nevelje”, hogy hozzájáruljon a térség humán erőforrásának fejlődéséhez.

A **Tudásközpont** fő célja – regionális szinten - a szellemi és kulturális értékekhez való hozzáférés biztosítása, a speciális igényű csoportok felzárkóztatása, az egyéni és csoportos társadalmi kompetenciák fejlesztése, a kulturális tőke szolgáltatások és termékek által történő folyamatos gyarapítása. Fontos, hogy a térség minden lakója ugyanazt a magas színvonalú szolgáltatást kapja a szakmai humán erőforrás és a kapcsolódó intézményrendszer infrastrukturális fejlesztése révén. A Tudásközpont másik jelentős szerepe, hogy benne új kulturális-közösségi tér jön létre, ahol lehetővé válik a különböző élethelyzetű, korú és társadalmi helyzetű rétegek és csoportok igényeinek együttes kielégítése: e csoportok egyidejű jelenlétével erősödik a közöttük lévő kommunikáció, a társadalmi párbeszéd.

2. KKK (Kialakulás, Közlekedés, Koncepció)

Az Európa Kulturális Fővárosa pályázat kapcsán Pécs városának újra kellett gondolnia a kultúrához való viszonyát, létre kellett hoznia egy középtávú fejlesztési tervet, egy olyan határozott és sokszínű koncepciót, amely nemcsak a turisták számára, hanem a városlakók és a régióban élők számára is hosszú távon, átgondoltan biztosíthatja a szellemi épülés és a kikapcsolódás intézményeit, tereit, eseményeit. A városon belül kiemelt szerepet kapott az a nagykiterjedésű délkeleti terület, melyen számos – a témához kapcsolódó – funkció már hosszú évtizedek óta jelen van: a „kiterjesztett” **Balokány-ligetet** (ideértve a tavat és a strandfürdőt, mellette a sportpályákat) nyugatról komplex oktatási zóna határolja a PTE épületeivel és középfokú oktatási intézményekkel, központokkal, kollégiumokkal. Észak-nyugat felől a belvárosból induló sétálózónához kapcsolódhat majd a terület a meghosszabított sétálóutcaival (Király utca), az átalakítandó Búza téren keresztül. Keleti irányban az egykori Zsolnay Gyár, a leendő Zsolnay Kulturális Negyed a szomszéd. Ezek a legfontosabb kulturális pólusok a környéken, melyek sokszínűségét a további közeli funkciók csak gazdagítják: a dohánygyár, a Mecsekbe felkúszó hagyományos lakózónák, a vasúttól délre fekvő hatalmas kihasználatlan zöldterület.

A balokányi terület ideális felhasználását keresve determináló tényezők a fentiek: egy összefüggő **városi (köz)terület**, egy nagyméretű és heterogén kulturális zóna kialakítására van lehetőség, amelynek ugyan fontosak az egyes elemei is, de a lényeg az összességükben van. A negyed kulcstényezői: a Zsolnay-revitalizáció, a Filharmónia és Konferenciaközpont, a Könyvtár és Tudásközpont, az Egyetem „milyensége” mellett legalább olyan fontos, ha nem fontosabb ezek kapcsolata, a nagyprojektek közötti tér. Nemcsak az épített tér, hanem a történet, ami a kulcselemek között zajlik majd.

Érdemes tehát a konkrét épületek kialakítását megelőzően végiggondolni azt, hogy körülöttük nagyléptékben mi jelenjen meg, milyen kapcsolatok, milyen funkciók, milyen terek. A „kiterjesztett” Balokány-ligetet jelenleg két oldalról **közlekedési** gátak határolják: északról a rendkívül forgalmas 6-os számú főút, délről vasúti töltések. Mivel Pécsnek néhány éven belül meg kell oldania a belváros tehermentesítését, és ezt csak déli szerkezetátalakítással teheti meg, a 6-os főút eltolásával észak-déli kapcsolatokat is létre kell majd hozni: ennek

egyik megoldása a jelenlegi PEAC-pályától nyugatra elhelyezendő gyorsforgalmi összekötőút lenne. Ez azonban újabb gátat képezne, a harmadik, a nyugati irányból. A városi funkciók racionális átalakítása és majdani működtetése szempontjából indokolható tehát, hogy:

- A Mecsek irányából (Búza tér) érkező Lánc utca és a 6-os út kereszteződése (a már átalakított) jelenlegi formájában maradjon meg.

- A kereszteződésből déli irányba kétszer kétsávos összekötőút induljon a Lánc utca folytatásaként.

- Ennek nyomvonala azonban nem egyezik meg a jelenlegi Nagy Lajos utcáival, hanem új irányban, az egykori vívőtermet keleti irányban elkerülve haladjon.

- Mivel a Lánc utca – 6-os út kereszteződés lámpával irányított csomópont, ott a gyalogos átközlekedés fenntartható, tőle délre viszont az intenzív egyetemi gyalogos kapcsolatot az új gyorsforgalmi úton keresztül csak külön szintben lehet megoldani. Ugyanígy a vasút és a gyorsforgalmi közlekedés közötti kapcsolat sem egyeztethető össze. A megoldást a gyorsforgalmi út terepszintbe, illetve alá süllyesztése jelenti. Az Universitas utca vonalában az út már besüllyed a terepszintbe, felette széles gyalogoshídnak kell átívelnie, amely biztosítja az egyetemi, oktatási intézmények felőli megközelítés mellett a Király utca - Búza tér (belváros) irányából érkező, és a sétálóutcává alakítandó Nagy Lajos utcán át bekapcsolódó tömeg akadálytalan átvezetését.

- A 48-as térről keleti irányba való könnyű átjutást az egyirányú Vargha Domján utca határozott forgalomcsillapítása teszi lehetővé.

- A gyorsforgalmi út a Bacsó Béla utcánál már teljes egészében a terepszint alá süllyed, a vasút alatt aluljáróként megy tovább déli irányba.

- A „kiterjesztett” Balokány-liget teljes közúti feltöltését nagymértékben egy déli, a vasúti töltés északi oldala mellett futó 2+1 sávos szervízútnak kell megoldania. Ez gyakorlatilag a Bacsó Béla utca folytatása, a gyorsforgalmi úthoz való csatlakozásait ki- és behajtó sávok segítik elő.

- A terület délnyugati sarkánál a szintbeni gyalogos átközlekedés biztosított: a szervízúthoz kapcsolódóan, a gyorsforgalmi út lefedéseként gyalogos tér alakul ki.

- Az északi oldalon a meglévő, Major utcánál lévő lámpás gyalogosátkelőhely mellett még egy hasonlót kell kiépíteni a Farkas István utca torkolatánál, lehetővé téve a liget gyalogos megközelítését a szomszédos területek lakói számára.

- Ezen a szakaszon, a 6-os út mentén két buszmegálló fog működni, a Lánc utcai kereszteződésnél és a strandfürdő régi bejárata mellett. Az első jellemzően az új intézményeket, a Tudásközpontot és a Filharmóniát, valamint a hozzájuk kapcsolódó tereket szolgálja ki, míg a második a strandfürdő – Zsolnay-negyed kettősét.

- A 6-os út mentén a buszöblökön kívül még egy várakozóhelyet kell kialakítani taximegálló, személygépkocsiból vagy buszból való kiszállási funkcióval.

- A Balokány-liget és a revitalizált Zsolnay-gyár közötti kis utca forgalma megmarad, a strandfürdő kiszolgálását is innen kell megoldani. Az intenzív és akadálymentes gyalogos kapcsolatot a leendő Kortárs Művészeti Központ megnyitása, egyik bejáratának nyugat felé pozicionálása jelentheti, kijelölt lámpás gyalogosátkelőhellyel.

- A déli irányú gyalogos átközlekedést a liget közepénél a vasúti töltés alatti új átjárónak kell biztosítania, annál is inkább, ha megvalósul a „Városliget”-elképzelés.

- A kiszolgáló jelentős parkolómennyiséget a Könyvtárnak, a Szállodának, a Koncertközpontnak és a szolgáltatóháznak közösen kell biztosítania.

A terület közlekedési kapcsolatainak rendezése után szükségessé válik a **csonkolt környezet** helyreállítása is. Jelentős problémát jelent a Lánc utca menti üres területek csoportja: nemcsak funkciójuk hiányzik, hanem a tömegük jelentette térfalak városi megjelenése is. Ezért az északi, nagyobb tömböt mélygarázzsal ellátott szolgáltatóházként kell beépíteni, földszintjén teljes átközlekedést biztosítva üzletek, szolgáltatóegységek között. A felsőbb szinteken irodák vagy lakások is helyt kaphatnak. Vele szemben a Rendelőintézet sarkán L-alakban térfal-formáló épületet kell elhelyezni, alkalmasint egészségügyi funkcióval. Ezen két épülettel helyreáll az általuk bezárt tér kerete, ahol a régészeti feltárásokat követően archeológiai parkot kell nyitni. A 6-os út mentén, a 48-as tér és az új gyorsforgalmi út közötti telken kell elhelyezni az új egyetemi kollégiumot, amely kapacitásbővítésként és a sportpályák között megszüntetendő épület kiváltásaként egyaránt működőképes. (Megépítését annak a beruházónak kell vállalnia, aki cserébe megkapja a régi kollégium telkét, hogy ott szállodát építhessen. Még csak PPP-konstrukciót sem kell használni...) A fenti újonnan létrehozandó épületekkel, az északi szomszédos területek fokozatos felértékelődésével, valamint a Zsolnay negyed felújításával a „kiterjesztett” Balokány-liget óriási, de kellőképpen lehatárolt és ezzel definált tömbbé válik. Átmenti térként értelmezhető ugyanakkor a Bacsó

Béla utca csatlakozása; ott a meglévő vívótermet felújítva és sportközponttá fejlesztve, továbbépítve, használatában a belső térhez és a városhoz is kapcsolódó elem születhet.

A területen **belül** jelentős (fizikai vagy szellemi) tényező jelenleg alig akad: a 6-os út mente teljes szanálásával, a sportpályák megszüntetésével, a kollégium kihelyezésével hatalmas strukturálatlan üresség keletkezik. Ami mértékadó: a szinte rom állapotú strandfürdő és a tó, valamint a terep maga. Ezekhez adódik hozzá a három új nagyprojekt (Filharmónia, Szálloda, Tudásközpont). A belső elemek helye gyakorlatilag kötött: a tó és a strand áll, az új épületek nem kerülhetnek túl közel sem a 6-os úthoz, sem a vasúthoz, kubatúrájuk adott, legfeljebb a sorrendjükön (sorban állásukon) lehetne vitatkozni.

Adottak tehát a belső, fix alapegységek és a csatlakozási pontokon (gyakorlatilag városi szigetként értelmezhető immáron a „kiterjesztett” Balokány-liget!) keresztül kapcsolódó külső tényezők (városi szövetdarabok, épített tömbök, funkciók, kultúrák, meg a többi). A területről való mindenfajta gépjármű-forgalom kizárásával az elsődleges tényezővé az ember lépett elő: a gyalogos, a kerékpáros, a görkorcsolyás: vagyis a **tömbbelső struktúráját** ők, a használók fogják megszabni, az adott kereteken belül. A sétáló, céljukhoz igyekvők, kísérők mozgása határozott erővonalakat rajzol ki, mely vonalak kezdetét/végét a „szigetkülső” és „szigetbelső” közötti kapcsolódási pontok jelölik ki, míg érintőiket, metszéspontjaikat az épületelemek és az emberi szeszély határozzák meg. A sétányok vonala tehát kirajzolódik, de ezek az utak nem a kizárólagos haladási irányok, bárhol „átvágat” bárki.

3. Parkitektúra (A tér)

A „kiterjesztett” balokányi nagy tömbbelső sétányai léptéküknél fogva vizuálisan a hagyományos városi tömbstruktúra méreteit veszik fel, új egységeket definiálnak. Egy-egy ilyen kis, a hagyományos egységkaraktert követő tömbön belül magától értetődő módon a még kisebb, hagyományos egységkaraktert követő **telekstruktúra** jelenik meg. Ez a felosztás nem „olyan, mintha” régi lenne, hanem a néhány száz méterre északra található egykori karaktert tematizálja és átértelmezi. Nem pusztán esztétikai ez a fordítás, nem csak arányokról szól, nem csak az egyik nyelvet alakítja át mechanikusan egy másikra, hanem új szabályrendszert is kreál, és már aszerint strukturálódik.

A sétányok közötti kisebb egységek, a **telkek** (az analógia szerinti sokféle házhoz hasonlóan) heterogének: burkolatukban, funkciójukban, tömegükben, színükben eltérőek. Húszféle anyag/struktúra váltakozik olyan tradicionális útburkolatoktól kezdve, mint a bazaltkocka vagy az aszfalt, korszerűen megmunkált anyagokon (faburkolat, mészkölapok) és zöldfelületeken (gyep, murva, pozsgások, cserjék) keresztül, egészen olyan szokatlan, köztéren vagy utcaburkolatként nem használt szerkezetekig, mint a homok, a fémlemez vagy reklámfelületek. A telekstruktúra további finomítását jelenti a téren megjelenő „felépítmények” (pavilonok) és „leépítmények” (átriumok), melyek esztétikai karaktere a telken belüli „ház” karakterét és léptékét idézi, végtelenül leegyszerűsített kubusformában.

A terület **intenzív használatra** rendezkedik be, olyannyira, hogy ugyanahhoz a funkcióhoz többféle burkolat/környezet is társul, illetve alapvető cél, hogy a tevékenységek ne csoportosuljanak, ne alakuljanak ki szándékosan homogén zónák, hogy gyakorlatilag bárhol, bármit lehessen csinálni. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a nagy kulturális intézmények és a sportcélú létesítmények másokat szolgálnak ki és másképpen is viselkednek: éppen ezért fontos, hogy mellettük-köztük a legkülönbözőbb események is megtörténhessenek. Nem csak a Tudásközpont „magánügye” a társadalmi párbeszéd generálása: a „kiterjesztett” Balokány-liget egészének feladata, hogy közösségformáló erővé és mindenki terévé lépjen elő.

A következő tevékenységcsoportok (és még sok más) elhelyezésére van lehetőség a parkban:

- információt szolgáltató egységek: turistapontok, újságos pavilonok, Zsolnay-pont, dohánygyári pavilon, ...
- szabadidőspont: strand, extrém-park, petanque-pályák, pingpong-asztalok, óriássakk, ...
- gasztronómia: éttermek, büfék, fagyizók, sörkert, ...
- gyerekterek: vizes játékok, csúszdapark, korosztályonkénti játszótér, fejlesztő eszközök, ...
- pihenőkertek: gyümölcsösök, plázs, tematikus kertek, napozóterasz, labirintus, ...
- művészeti pontok: szoborpark, mesteriskola kiállótér, zenepavilon, színpad lelátóval, ...
- szolgáltatások: biciklitárolók, nyilvános wc-k, kutyafuttatók, ...

Közparkként a térnek feladata helyet adni nagyobb rendezvényeknek is: ezek történhetnek épületeken belül is (konferenciák, előadások, versenyek, stb.), ám egy-egy koncertet, performanszt, szabadtéri színházi előadást megtarthatnak az összefüggő nagyobb felületeken (például a Könyvtár vagy a Filharmónia előtt). A tömegek akadálytalan távozását is elősegíti a sétányok szerteágazó hálózata és a szervízút kialakítása, kapcsolódása a külső hálózathoz.

4. A bucka (A Tudásközpont építészeti megfogalmazása)

A finoman, apró részekből szőtt telekstruktúrában három nagyléptékű épületet kell elhelyezni, melyek méretüknél fogva sajátosan viszonyulnak az őket befogadó rendszerhez. Funkciójukból adódóan (akár fizikailag is) összekapcsolható a Konferenciaközpont és a Szálloda, melyek egysége akár szoborként, akár tárgyként is megjelenhet: önálló tömbjük épp azzal illeszkedik be a szövetbe, hogy különbözőként hat. Homlokzati burkolatuk egyike a hús megjelenő telekanyagának, burkolati egyneműséggel is gazdagítva a kapcsolatot. Ebben a rendszerben a Könyvtár építészeti karaktere tárgyként, vagy akár hagyományos házként is értelmezhetetlen és teljes mértékben idegen lenne. Így egyfelől – funkciójából adódóan – alapvetően zárt intézményről van szó, másfelől – környezetéből adódóan – szervesülni próbáló „**tereptárgyról**”. Az új épületnek tehát szelídnék, ismerősnek, karakteresnek, bizonyos értelemben (kapuszerepéből adódóan) szimbolikusnak kell lennie.

A terep lepelként felkúszik az épület tömegére, amely nem hagyományos értelemben vett tömb (falakkal és tetőkkel határolt belső tér), hanem domb, amely kívül-belül **átjárható városi tér**, köztér. A bucka maga több kisebb dombból (hullámból) áll össze, melyeket vágatok, utcák különítenek el egymástól. A vágatok a sétánystruktúra és az épület részei egyszerre: belevágnak a buckába, belevezetik (kültérként) a járókelőt, bepillantást engednek a Könyvtár belső terébe, hiszen annak nagy üvegezett homlokzatai az utcácskára nyílnak. A sétányok itt is keresztezik egymást, ám nemcsak vízszintes, hanem vertikális értelemben is, hiszen lépcsőkön, rámpákon, lifteken keresztül az egymás felett/alatt lévő utak is kapcsolatba kerülnek. A könyvtári belső rész nyilvánvalóan (a kontrollálás miatt) zárt a belépésre jogosulatlanok előtt, ám a tágas előcsarnok átjárható, bárki számára megközelíthető, oldalról három és vertikális értelemben is három megközelítése adott. A három földszinti bejáraton keresztül a terepszinthez csatlakozik, mozgólépcsők kapcsolják össze a garázzsal, egy lift a garázból a tetőre visz fel, érintve az előcsarnokot is, egy spirális lépcső pedig szintén felmegy a tetőre. A vágatok át-meg-átszelik az egész könyvtárat, mellettük átriumok is megjelennek, a telekstruktúrába illeszkedve. Ezek a belső udvarok jellemzően egészen a földszintig leereszkednek, a könyvtár használóit is szabad térhez, friss levegőhöz juttatva, megteremtve akár a kültérben való olvasás, beszélgetés élményét is. Az előcsarnokbeli spirállépcső is egy átriumban tekeredik felfelé, annak az udvarnak a padlója magasabb szinten helyezkedik el, a KIKK tetején.

A külső héj a terep része, burkolatai és funkciótöltettség is hasonló. Az előcsarnok lankás tetején kapott helyet a szabadtéri színpad lelátója, mely liften és a spirálon keresztül, valamint a terepről is megközelíthető, a garázs felett, a déli részen a napozóterasz nyújtózik. Az **épülethéj** „lenyílik” a garázsba, tetején átriumszerű vágatok is elhelyezkednek. A tereplepel számára gyakorlatilag mindegy, hogy a ház tetején vagy az eredeti terepszinten kerül el: ugyanúgy megjelennek rajta természetes és mesterséges anyagú burkolatok, a növényzet vagy vízfelületek.

5. Funkcionális működés

A Könyvtár öt szintjén minden funkció a legmegfelelőbb pozícióba került a szükséges kapcsolatokkal összekötve egymással, vagyis az épület felépítése kellőképpen kompakt. Ez lehetővé teszi a zökkenőmentes, kényelmes és hatékony működést, mely a lehető legjobb szolgáltatást nyújtja a használóknak, és kifogástalan munkakörülményeket biztosít a könyvtári dolgozók számára is. Az eltérő szint-alapterületek és belmagasságok, a választékosan kialakított és jól elhelyezett vertikális közlekedőelemek mind a legoptimálisabb használatot eredményezik.

Az épületet gépkocsival az újonnan építendő szervízútról kell megközelíteni, a **garázs** padlószintje a meglévő terepen helyezkedik el, az érkezés és a távozás is déli irányban, szintben történik. A parkolás

merőleges rendszerű, egy- illetve kétirányú utakkal bejárható. Gyalogos kapcsolata oldalirányban közvetlenül a terepre is van, a garázs tetejére, a terepre is fel lehet jutni lépcsőn és lifttel két helyen is, egy ponton a tereplepel lesüllyed a parkoló szintjére, ott kényelmesen fel lehet sétálni az épületet átszelő egyik vázatba. A belső térbe, az előcsarnokba, zsilipelt előtéren és mozgólépcső segítségével lehet feljutni. Ugyanebből az előtérből indul az előcsarnok tetejére kiemelkedő lift is. A parkolót nemcsak a Könyvtárba érkezők, hanem azok is használhatják, akik gépkocsival érkeztek az új kulturális negyedbe. Elsősorban részükre szolgál az előcsarnok alatt elhelyezett vizesblokk. A könyvtárbusz bejutását és az épület egyéb feltöltését a garázs egy részének magasabb belmagasságúként való megépítése biztosítja, a buszoknak és furgonoknak elzárt pakolótér és a belsővel való közvetlen kapcsolat áll rendelkezésre.

A garázs szintjén helyezkedik el a Könyvtár kiszolgáló és **üzemi területeinek** nagy része. Közvetlenül a feltöltésnél porta és a szükséges könyvtárközi funkciók kaptak helyet. Mellettük a fizikai munkát is végző dolgozók szociális blokkja, illetve a feldolgozó részleg van. A terület nagy részét a gördülőpolcos központi könyvraktár foglalja el, ide kapcsolódik a teljes épületet ellátó belső közlekedőmag, teher- és dolgozói személyliffel, lépcsőházzal.

A könyvtárépület valódi előtereként működik az **előcsarnok**: több irányból megközelíthető, átjárható, nagyvonalú tér, amely számos közösségi funkciót magába foglal. Az amorf tetőhéj alatt két doboz rejt magába egyik oldalon a két süllyesztett egyetemi előadót, a másikon a kávézót, a multifunkcionalitásra (konferencia, kiállítás, állófogadás, stb.) alkalmas nagytermet, a központi vizesblokkot. Az előadók bejáratai az előcsarnokból nyílnak, a befoglaló dobozuk teljesen zárt forma. Velük szemben a kávézó nyitott tere befolyik az előcsarnokba, jó idő esetén pedig a főhomlokzat előtti térre is kiterjed. A multifunkcionális terem nyitható, óriási, hangszigetelt mobilfala is azt a célt szolgálja, hogy a terem adott esemény esetén az előcsarnokkal együtt tudjon működni. Ebbe az izgalmas és összetett térbe kapcsolódik még be az az átrium, amelynek alsó szintjén a KIKK információs szolgálata található, oldalához pedig dobogó-lelátó csatlakozik, mely úgy lépcsékónt, mint nézőtérként (pihenőként) működhet. Tetején – egyben a KIKK tetején, már kültéri udvarban folytatódik a lépcső, szögletes spirálvonalban. A kávézó konyhaüzeme szolgálja ki a multifunkcionális terem igényelte cateringet, s így akár az előcsarnokot is bálók, divatbemutatók vagy közönségtalálkozók alkalmával. A teljes vendégház is innen nyílik, csakúgy, mint a könyvesbolt.

A technikai forrás és a könyvesbolt szegélyezi az előcsarnok déli részén a könyvtár bejáratát. A szájként felnyíló egyetlen megközelítési úton külső információs és kontrollpult, a biztonsági kapuk, majd a kölcsönzőszolgálat pultjai fogadják a látogatókat. Az információs térből két irányba indulhat az olvasni/kutatni vágyó: egyik oldalon a **társadalomtudományi gyűjtemény**, a másikon a kisebb gyűjtemények és a közművelődési gyűjtemény felé veheti az irányt. A társadalomtudományi részlegbe a szaktájékoztatóon, információs terminálokon keresztül lehet bejutni, közvetlenül a nagyolvasóba, mellyel egy térben helyezkedik el szabadpolcos olvasó. A gyűjteményhez tartozó kisebb helyiségek az olvasó mentén sorban állnak, a kapcsolódó lerekesztett emeleti részen pc-terem és tanulószobák különülnek el. Az olvasó nagy belmagasságú tér, saját, a szabadba nyíló átriummal, két emelkedő szinttel. A hozzá kapcsolódó dolgozói munkaszobák félreeső helyről nyílnak, ezek szintén saját átriummal rendelkeznek. Ezen belső udvar köré szerveződik a földszinti könyvtáros kiszolgáló egység is, mely természetesen magába foglalja a teherliffet is.

Az információs térből másik irányba elindulva fényárban úszó földszinti térbe lehet érni, ahol kisebb gyűjtemények, a folyóiratolvasó, a nyelvi laborok sorakoznak az átrium körül, bő karéjban. Minden helyiség szigorú rendben sorakozik, mint az összes belső struktúra és berendezés az egész épületben: részben alkalmazkodva a tartószerkezeti raszterhez, de sokkal inkább kontrasztot képezve a szabadon formált héjjal, kiemelve annak finom vonásait. A merev-szikár rendszerbe csak az átrium határolófalai vágnak bele, illeszkedve a külső telekformára. Az alkalmazott pillérváz és az álpadlóban szétterített gyengeáramú hálózat alkalmassá teszi az egész épületet arra, amit már jelen állapotában is nagyszerűen mutat: az összenyitható, szabadon variálható terek összességét a használók a nekik tetsző igények szerint lakhatják be. A földszinten az átrium körüli zóna, a **köztér**, nemcsak közlekedési szerepet tölt be tehát, hanem pihenő vagy eseménytérként is funkcionálhat.

A Könyvtár első emeletét (a harmadik szinten) a közművelődési gyűjtemény **szabadpolcos raktára** foglalja el, illetve a már említett társadalomtudományi egységek. A két részleg között természetesen átközlekedési

lehetőség biztosított. A vertikális látogatói kapcsolatot két lift és az átrium falára illeszkedő mozgólépcsők biztosítják. A szabadpolcos raktár egy nagy tér, tagolását a földszintről induló udvarok, az infótér légtere, illetve a külső térben funkcionáló, már említett vágatok/utcák közül néhány adja.

A következő szint már az előcsarnok és a társadalomtudományi gyűjtemény teteje felett helyezkedik el. Itt található a közművelődési nagyolvasó és kapcsolódó gyűjteményei, melyek közül jónéhány közös teret képez az olvasóval, nem bontva meg a nagyvonalúságot, kiemelve a tetőhéj szépségét. Tulajdonképpen ebbe a térbe kapcsolódik be a harmadik emelet, a könyvtárt irányító **irodarész** – uralkodva a bucka csúcsán. Belső homlokzata az olvasóba néz, emellett két oldalról üvegezett homlokzattal rendelkezik; magába foglalja a menedzsmentet, az épületfelügyeletet, az informatikai egységet, szociális és gépészeti helyiségeket.

Összefoglalva az épület működését, működtetését: struktúrája képes arra, hogy rugalmasan megfeleljen az esetlegesen felmerülő változtatási igényeknek. Minden helyiség egyterűként és elzártan is üzemeltethető (esztétikai kifogások nélkül, megfelelő klímában és gyengeáramú ellátottsággal): mindig az éppen felmerülő eseményekhez alkalmazkodva, ezáltal biztosítva a nyugodt és csendes környezetet, amely a könyvtárhasználat elsőrendű követelménye.

6. Belsőépítészet

A Könyvtár alapvetően befelé forduló épülettípus, így van ez a bucka esetében is. Kifelé nagyon **zárt**, a héj elválasztja a távoli külvilágtól, ám a vágatokon és az oda forduló teljes mértékben üvegezett homlokzatokon keresztül érzékenyen kapcsolódik a kültérhez. A belső tér természetes megvilágítását a homlokzati szakaszok mellett az átriumok teljes felületű megnyitása is elősegíti. Így kellőképpen magába forduló, intim a belső, miközben aktív viszonyban van (önmaga) külsejével. A tereket fény járja át, de az átláthatóság az átjárhatóságban, a helyiségek összenyitásaiban is tetten érhető.

Az enteriőr a külső szabadon formált héj és a szikár belső szerkezet kontrasztjához hasonló **ellentétekből** épül fel: rendre ellentétes minőségek feszülnek egymásnak. Egyszerűség és barokkosság, tömörség és transzparencia, monokróm megjelenés és telített színek, keménység és puhaság százféle variációja a külső telekstruktúra heterogén komplexitását hozza vissza a belsőben is. A szerkezetek és felületek kialakítása a lehető legegyszerűbb, a látszó monolit vasbeton szerkezetek és a fényes hatalmas üvegfelületek neutralitást, a puha, színes, melegséget sugárzó bútorok és beépített elemek fából és korszerű, szokatlan anyagokból készülnek. Az egyszerűség jegyében a nagy forgalmú külső terek és a nagy teherbírásra méretezett belső kiszolgáló egységek műgyanta padlóburkolattal, a könyvtár látogatói részei, melyek akusztikailag is érzékenyebb részek, élkötegelte parkettával, padlószőnyeggel burkoltak. A padlók és a mennyezetek szerkezete variábilis, álpadló és/vagy álmennyezet mindenütt készül, megfelelő helyet biztosítva az installációk részére.

7. Szerkezetek

Az épület **tartószerkezeti** magját monolit vasbeton szerkezetek adják. Mivel a meglévő terepszint alá csak az épület belsejében, elsősorban az előcsarnok alatt kell lemenni, és a felmenő szerkezet jellemzően pillérváz, célszerű vasbeton lemezalapot készíteni, ez megfelelően el is osztja a terheket. A belső pillérvázhoz monolit vasbeton faltartók, merevítőfalak és monolit vasbeton födéme kapcsolódnak. A külső héj kis feszítávnál szintén monolit vasbetonból készül, a nagyolvasóknál és az előcsarnok felett ívelt, háromszögekből álló acélvázból épül fel. A nyitott homlokzati felületek mentén és az átriumok határolófalaiban integrált acél pillérváz készül, kusza rendszerben, a földszintről végigmenve: ez a rendszer tartja nemcsak a lezáró, felső héjat, hanem a belső födémelek széleit és a függönyfal-szerkezeteket is. A garázs feletti födém gerendázata váltja ki és osztja el a felülről érkező, a raszterbe nem illeszkedő terheket.

A bucka önmagában kompakt formája azt eredményezi, hogy gyakorlatilag „**zöldházként**” építhető meg. A teljes tömeget szinte folytonos héjként borítja le a tető, mely vastag hőszigetelésével, helyenkénti zöldtető-rétegerendjével, a jellemzően árnyékolt vagy vágatba eső üvegfalaival és -tetőivel csak nagyon kevés hőt ad le, nagy vasbeton tömege pedig jó hőtárolást is biztosít. Ha ezt kiegészítjük azzal, hogy a teljes alapterület alatt

kihasználható a talaj egész éves, közel állandó hőmérséklete, és az talajszondával, hőszivattyúval bevezethető az épület hőháztartásába, meglehetősen alacsony fenntartási költségek érhetők el. A rendszert részletes számítások és mérési eredmények ismeretében lehet megtervezni és kivitelezni, de optimális esetben a talajhő télen teljes egészében kiválthatja a fűtési energia igényt, helyettesítve a kazán fenntartását és a gázfogyasztást is. Nyári időszakban a hűtés hasonlóképpen megoldható külső energiabefektetés – és hűtőgépház – nélkül. (Alternatívaként beépítendő gázfogadó és kazánhelyiség is az épületbe.) Az ökológikus megoldást a beruházónak kell választania: nagyobb befektetési költséggel alacsony üzemeltetési költségeket és környezetbarát technológiát kap. Ellenkező esetben kisebb befektetéssel nagy fenntartási költségek járnak együtt. A könyvtár szellőzését szintenkénti, illetve nagyobb egységekhez (pl. nagyolvasó) kapcsolódó gépház biztosítja, nem a hagyományos központosított rendszer: az álmennyezetekben (a földszinten a padló alól, beépített bútorokon keresztül) az átriumok, térbelső meg határozott pontjain lehet biztosítani a befűjást, míg a héj alatt az egyébként nem használt bűvóterekben az elszívásnak lehet teret adni. Ezzel a módszerrel természetes módon megoldott a szellőztetés, a nagyobb terek felől a kisebbekbe nyomáskülönbség által áramoltatható a levegő. Az elszívott levegőt a rendszer hőcserélőn vezeti keresztül felhasználva minden maradékenergiát. A használt levegő kidobását a „homlokzati” héjfelületeken, beépített rácsokon keresztül lehet megoldani. A garázs földemei és falai számos helyen lyuggatottak, a tér déli oldalon teljes mértékben nyitott, így ott elszívásra egyáltalán nincs is szükség. Részben a parkolóban kell ugyanakkor elhelyezni a PC-termekben elhelyezett fan-coil gépek kültéri egységeit (az ezekben a helyiségekben keletkező, állandó és nagymértékű hőterhelés miatt). A lokális hűtés vagy a hőszivattyús rendszer helyett alkalmazott hűtéstechológia kültéri egységeit a bűvóterek kijelölt pontjain, kültérben lehet elhelyezni, az „aknát” ráccsal, építészeti elemmel lehet lefedni.

Kulcskérdés az épített érték és a belső tartalom **tűzvédelme** a Tudásközpontban. Teljes tűzjelző rendszer kiépítése szükséges, melynek felügyelete a menedzserszinten, az épületfelügyeleten történik, közvetlen összeköttetéssel a Tűzoltósághoz. Az oltórendszert teljesen kiépített sprinkler-rendszer biztosítja, a szórófejeket álmennyezetbe integráltan, illetve építészeti elemekkel takartan kell elkészíteni. A víztartályt az alagsori szinten kell elhelyezni. A menekülési útvonalak rendkívül rövidek lehetnek, a belső terekből közvetlenül a háztetőre/terepre nyílhatnak menekülőajtók, a megfelelő helyeken, pontos számítások után. Az épület eltérő alaprajzi méretei miatt különböző tűzszakasz-határokkal tagolható: szinten belül és szintek között is meg lehet tenni az elválasztást, funkcionális és építészeti kérdés pontos kialakításuk.

10. Adatok

A tudásközpont helyrajzi száma:	40 712
A telek övezeti besorolása:	Ki-711956
A telek eredeti területe:	kb. 36 000 m ²
Az újonnan kiszabályozandó telekméret:	23 523 m ²
Zöldfelületek:	9 440 m ²
(Dézsás növények):	1 040 m ²
Burkolt felületek:	8 608 m ²
Vízfelület:	3 724 m ²
Épített szintszám:	5
Beépített alapterülete:	10 712 m ²
Beépítés tervezett rátája:	38,5 % (max: 40%)
Nettó alapterület (átriumokkal):	21 242 m ²
Nettó alapterület (átriumok nélkül):	20 925 m ²
Nettó hasznos alapterület (garázs nélkül):	13 666 m ²
Beépített térfogat (garázs nélkül):	kb. 48 000 m ³
Parkolászám:	248 db + 10 db mozgássérült
Építménymagasság:	kb. 16,2 m
Az épület tervezett padlószintje:	pv: ±0,00 = +130,50 mBf

„Kiterjesztett” Balokány-liget területe:111356 m²

<i>telekfelület megnevezése</i>	<i>terület (m²)</i>		
Gyep	14 079	Gránit lapburkolat	6 384
Gyeppótló	11 648	Mészke	1 894
Talajtakaró	2 534	Beton	1 767
Évelő	2 190	Aszfalt	3 351
Cserje	5 377	Pirogránit	2 363
Virág	2 565	Tégla burkolat	533
Víz	6 788	Tervezett konferenciaközpont burkolata	740
Faburkolat	4 231	Reklámfelület	838
Murva burkolat	7 658	Dézsás növények	1 537
Homok	1 583	Épületek (pavilonok és strandfürdő)	2082
Gumiburkolat	1 917	Könyvtár átriumainak felülete	552
Kiskockakő	1 551	Telekfelületek összesen:	84 703
Fémlemez	542	Aszfaltutak	26 654

Alapterületi kimutatás:

<i>Garázs szint (-1. szint)</i>		<i>Földszint (0. szint)</i>			
001	parkoló	7 259,67	101	előcsarnok	911,99
002	könyvtári parkoló	241,68	102	kávézó	143,23
003	trafó	21,47	103	konyha	18,87
004	előtér-feltöltés	18,06	104	raktár	19
005	postázó	23,25	105	iroda	11,15
006	közlekedő	123,97	106	öltöző	19,58
007	porta	6,66	107	multifunkcionális terem	152,19
008	porta	6,83	108	raktár	21,6
009	raktár	27,88	109	techn. helyiség	18
010	könyvtárközi kölcsönzés	22,32	110	mosdók	63,63
011	öltözők	64,35	111	KIKK	23,03
012	tartózkodó-mosdók	49,94	112	technikai forrás	31,76
013	raktár	48,58	113	könyvesbolt	73,51
014	feldolgozó részleg	108,88	114	raktár	35,57
015	könyvkötészet	66,82	115	ruhatár	194,47
016	raktár	42,78	116	szoc. hely.	25,12
017	központi könyvraktár	903,84	117	egyetemi előadóterem	219,92
018	előtér	173,54	118	tolmács	8
019	mosdók	61,22	119	techn. hely.	14,58
020	gépészet	291,48	120	raktár	21,37
021	gépészet	161,77	121	egyetemi előadóterem	219,9
022	gépészet	83,62	122	tolmács	8
023	gépészet	83,64	123	techn. hely.	14,58
024	gépészet	21,34	124	raktár	21,37
025	gépészet	69,09	125	bizt. techn.	18,58
026	gépészet	66,24	126	ellenőrzőpont	11,38
027	légbefúvó tér	129,17	127	katalógus, információs tér	224
028	légbefúvó tér	129,17	128	aut. ügyint.	38,31
		10 307,26 m²	129	infopont	46,2
			130	szabadpolcos raktár, munkaszoba	91,86

131	köztér	413,44	Közműv. szabadpolcos raktár (1. szint)		
132	átrium	164,56	201	szabadpolcos tér	1 625,60
133	gyermekkönyvtár	189,87	202	tanulósobák	69,52
134	büfé-szendvicsező	25,19	203	mosdók	54,59
135	gyermekjátékszó-megőrző	34,61	204	gépészet	67,03
136	mosdó-pelenkázó	25,83	205	PC terem	227,13
137	ability gyűjtemény	87,37	206	tanulósobák, 3 db	90,26
138	raktár	16,69	207	tanulósobák, 3 db	98,5
139	raktár	25,74	208	átrium	23,03
140	PC terem	217,82		/teljes/	2 255,67 m²
141	folyóiratolvasó	222,4		/átrium nélkül/	2 232,64 m²
142	British Council - EU pont	19,73			
143	zenei tájékoztató	219,01	Közműv. gyűjt. és nagyolvasó (2. szint)		
144	rekreáció	81,15	301	nagyolvasó	612,11
145	zeneszoba	39,11	302	nemzetiségi-kisebbségi gyűjt.	208,55
146	pécsi hangtár	56,73	303	helytörténeti	121,27
147	archív gyűjtemény	50,93	304	Csorba Győző emlékszoba	39,94
148	raktár	22,28	305	raktár	40,55
149	nyelvi laborok	123,99	306	Kelemen Szikray hagy.	30,81
150	nyelvi laborok	75,72	307	kutatás	32,62
151	mosdók	66,43	308	védett gyűjtemény	53,59
152	szaktájékoztató, techn. forrás	54,05	309	raktár	31,14
153	szabadpolc, világbanki gyűjt.	301,7	310	kutatófülkék	22,19
154	természettudományi nagyolvasó	855,78	311	mosdók	54,59
155	átrium	100,32	312	techn. forr.	24,86
156	európai dokumentációs központ	153,24			1 272,21 m²
157	szakreferens	23,52	Menedzsment (3. szint)		
158	mosdók	48,93	401	lift előtér	8,69
159	európai terminológiai központ	46,43	402	közlekedő	49,7
160	Georg Brunner gyűjtemény	40,27	403	dohányzó	24,69
161	antik gyűjtemény	45,01	404	igazgató	29,32
162	raktár	5,64	405	titkárság	17,39
163	dolgozói munkaszobák	141	406	irattár	11,11
164	gyűjteményigazgató	23,85	407	teakonyha	29,97
165	átrium	28,56	408	gardrób	10,2
166	mosdók	10,52	409	mosdó	20,14
167	közlekedő	15,07	410	épület felügyelet	24,96
168	kerékpár tároló	44,51	411	gépészet	42,01
169	gépészet	84,27	412	raktár	28,32
	/teljes/	6 922,02 m²	413	digitalizálás	33,29
	/átriumok nélkül/	6 628,58 m²	414	digit. raktár	25,02
			415	inform. iroda	69,85
			416	szerver	25,74
			417	inform. raktár	26,01
			418	inform. raktár	8,73
					485,14 m²